پژوهشگاه
فضای مجازی

دفتر خاکستری ۱۲
پاسخ سریع
تیر ۱۴۰۴

مبارزه با اقتصاد زیرزمینی در چین و ژاپن

پاسخ به سوال مطرح شده از سوی معاونت تنظیم مقررات مرکز ملی فضای مجازی

بسم الله الرحمن

مبارزه با اقتصاد زیرزمینی در چین و ژاپن

دفتر خاکستری (Quick Answer) **شمارهٔ دوازدهم**

نویسنده : سیدمصطفی یاسری

تمام حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشگاه فضای مجازی است و استفاده از آن تنها با ذکر منبع مجاز است.
همچنین محتوای منتشرشده در این گزارش بیانگر دیدگاه رسمی مرکز ملی فضای مجازی نیست.

نشانی: تهران، سعادت آباد، خیابان علامه شمالی، کوچه هجدهم غربی، پلاک ۱۷
تلفن : ۲۲۰۷۳۰۳۱-۰۲۱
کد پستی : ۱۹۹۷۹۸۷۶۲۹

فهرست

فصل اول: چین و مهار اقتصاد زیرزمینی با تمرکز بر پروژه نظام اعتبار اجتماعی ۱

۱.پیشینه ۱

۲.نظام اعتبار اجتماعی چین از نگاهی نزدیک تر ۳

۳.ساختار نظام اعتبار اجتماعی ۴

۴.نظام کارکردی نظام اعتبار اجتماعی ۶

۵.مهار کسب وکارهای ثبت نشده و غیررسمی ۱۲

۶.تقویت اجرای مقررات ۱۴

۷.پیامدهای ثانویه اقتصادی و چالش های نظام اعتبار اجتماعی ۱۵

جمع بندی ۱۷

فصل دوم: ژاپن و مقابله با اقتصاد زیرزمینی؛ سامانه شماره انفرادی ۱۹

۱.پیشینه ۲۰

۲.سامانه شماره انفرادی چگونه عمل می کند؟ ۲۲

۳.مدیریت اقتصادی از طریق سامانه شناسه یکتا ۲۴

۴.ضرورت تحول دیجیتال و بهره وری ملی در اقتصاد کلان ۲۶

سامانه شناسه یکتا و مقابله با فشار اقتصادی ناشی از جمعیت سالخورده ژاپن ۲۷

۶.شفافیت مالیاتی و مبارزه با فرار مالیاتی ۳۱

۷.مراقبت های بهداشتی: اثرات اقتصادی ادغام کارت بیمه درمانی ۳۳

جمع بندی ۳۷

فصل اول: چین و مهار اقتصاد زیرزمینی با تمرکز بر پروژه نظام اعتبار اجتماعی

۱. پیشینه

دولت چین در دهه‌های گذشته چالش‌های بسیاری در حوزه‌های حاکمیت اقتصادی و اجتماعی را از سر گذرانده است و امروزه خود را در جایگاه دومین اقتصاد بزرگ جهان می‌بیند. البته در سایه این اقتصاد شگرف، یک واقعیت پیچیده نهفته است؛ یک اقتصاد زیرزمینی چندوجهی و شاید بتوان گفت وسیع.[1] می‌دانیم که اقتصاد زیرزمینی که با نام‌هایی مانند اقتصاد سایه، اقتصاد غیررسمی و اقتصاد خاکستری نیز شناخته می‌شود، شامل طیف وسیعی از انواع فعالیت‌هاست که از منتج به پنهان ماندن فعالیت اقتصادی از دید دولت و نتیجتا فرای نظارت، قوانین و مالیات‌های دولتی قرار می‌گیرد. در چین برای این پدیده ابعاد گوناگونی مانند فرارهای مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی به صورت گسترده، فعالیت کسب‌وکارهای کوچک ثبت نشده در مقیاس وسیع، شبکه‌های پیچیده و غیررسمی تامین مالی، فساد اداری، عدم رعایت مقررات در حوزه‌های حیاتی مانند ایمنی خوراکی، حفاظت از محیط زیست و حقوق کار.[2]

---

1. “Unveiling the Shadow Economy: A Comprehensive Review of Corruption Dynamics and Countermeasures”, ResearchGate, Available HERE
2. “How Inequality is Undermining China's Prosperity”, Big Data China, Available HERE

پرواضح است که وجود این مسائل باعث بروز چالش‌های فراوانی برای دولت می‌شود؛ از کاهش درآمدهای مالیاتی دولت و تضعیف ظرفیت آن برای ارائه خدمات عمومی تا ایجاد یک زمین بازی ناهموار در بازار و مخدوش شدن رقابت سالم و آزادانه در بازار.[۱] مسئله دیگری که دولت چین آن را «بحران اعتماد»[۲] نامید،[۳] محیطی در بازار و اقتصاد قرار داشت که باعث شده بود قراردادها به راحتی نقض می‌شدند، کلاهبرداری‌های تجاری شایع بود و اطلاعات قابل اتکایی در مورد اعتبار بازیگران اقتصادی وجود نداشت، هزینه‌های مبادله[۴] به شدت افزایش یافته بود و همین باعث می‌شد تا سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی پایدار دچار موانعی شود.[۵] دولت چین در پاسخ به این موانع، کمبود اعتماد را به عنوان یکی از مسائل اصلی در مسیر مدرنیته شدن کامل اقتصادی-اجتماعی خود دانست[۶] و در پاسخ به این مسئله ساختاری، از سال ۲۰۱۴ از طرحی با نام «طرح کلی ساخت نظام اعتبار اجتماعی»[۷] رونمایی کرد. این نظام که ممکن است در نگاه اول، یک نظام امتیازدهی ساده خطی به نظر برسد، در واقع یک چارچوب نظارتی پیچیده، چندلایه و هدف‌مند است که به موجب آن، بنا بود اعتماد از دست رفته در سطوح مختلف جامعه و اقتصاد چین بازسازی شود.[۸] در ادامه، این ابزار حکمرانی اقتصادی و تاثیر آن بر اقتصاد زیرزمینی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

---

1. ibid

2. crisis of trust

3. “China's Social Credit System: A Challenge to Human Rights?”, *ResearchGate*, Available HERE

4. transaction costs

۵. «آیا طرح دولت چین برای اعتبارسنجی شهروندانش و امتیاز دادن به آن‌ها، به معنای پایان حریم خصوصی شهروندان است؟»، حسین رحمانی، مجله وایرد، قابل دسترسی در اینجا.

6. Supra Note 5.

7. Planning Outline for the Construction of a Social Credit System

8. “China's Social Credit System: an ambitious attempt to build Social Capital”, By Tristan Claridge, *Institute For Social Capital*, Available HERE.

۲. نظام اعتبار اجتماعی چین از نگاهی نزدیک تر

نظام اعتبار اجتماعی (زین پس اعتبار اجتماعی) چین پاسخی دولتی به چالش‌های ناشی از اقتصاد زیرزمینی و بحران اعتماد است. درک صحیح این نظام مستلزم کنار گذاشتن برخی تصورات رایج و نادرست است.

نظام اعتبار اجتماعی چین یک سیستم واحد و متمرکز برای تخصیص یک امتیاز به هر شهروند بر اساس رفتار اجتماعی او نیست.[۱] دولت مرکزی چین در سال ۲۰۱۹ به صراحت اعلام کرد که شهروندان نبایست صرفاً به دلیل داشتن امتیاز پایین مجازات شوند و تنبیه‌ها باید محدود به جرائم و تخلفات تعریف شده در قانون باشد.[۲] در واقع اعتبار اجتماعی یک «چارچوب نظارتی گسترده»[۳] و یک «چتر مفهومی»[۴] است که مجموعه‌ای از سیستم‌های اطلاعاتی، لیست‌های سیاه و قرمز و نیز فرایندهای تنبیهی و تشویقی را شامل می‌شود.[۵] این نظام پراکنده[۶] است و از هزاران سند و مقرره در سطوح ملی، بخشی و محلی تشکیل شده است.[۷]

۲/۱. بازسازی اعتماد به مثابه یک زیرساخت اقتصادی

ریشه شکل‌گیری «اعتبار اجتماعی» به دهه ۱۹۹۰ و تلاش برای ایجاد یک سیستم رتبه‌بندی اعتبار مالی به سبک غربی (مانند FICO) بازمی‌گردد.[۸] با این حال، این نظم از اهداف اولیه خود

---

1. “CHINA'S SOCIAL CREDIT SYSTEM”, *ORCA:Organisation for Research on China and Asia*, Available HERE
2. Supra Note 5
3. broad regulatory framework
4. umbrella term
5 “China Social Credit System Explained - How It Works”, *Horizons*, 2025, Available HERE.
6 fragmented
7 “China's Social Credit System in 2021: From fragmentation towards integration”, *Merics*, Available HERE.
8 Supra Note 5

فراتر رفت. هدف اصلی و اعلام شده دولت چین، بازسازی اعتماد یا صداقت[1] در جامعه و بازار بیان شد.[2] از دیدگاه دولت، فقدان اعتماد در یک بازار، شکست محسوب می‌شود و ناشی از عدم تقارن اطلاعات[3] و ضعف نهادهای اجرایی است.[4] در چنین شرایطی، اقتصاد زیرزمینی رشد می‌کند زیرا هزینه‌های عدم شفافیت پایین و منافع آن بالا است.

در واقع اعتبار اجتماعی چین به عنوان یک جایگزین نهادی طراحی شده که تلاش می‌کرد خلا موجود ناشی از نبود یا ضعف عملکردی موسسات اعتبارسنجی، حاکمیت قانون در اجرای کامل و صحیح مقررات حوزه قراردادها و نیز نظارتهای پسینی که مدتها بود در کشورهای دیگر وجود داشتند را پوشش دهد و از طرفی این گذار بایستی سریع انجام می‌شد اما مسئله اصلی خلأ اعتماد بود و هدف از اعتبار اجتماعی، رشد مصنوعی همین مفاهیم در بازه زمانی کوتاه در بازار و جامعه چینی بود و با تبدیل مفهوم اعتماد به یک متغیر قابل محاسبه تلاش کرد تا پایه‌های یک اقتصاد بازار مدرن را به صورت دستوری و از بالا به پایین ایجاد کند[5] و نظام حقوقی کم‌کارآمد را بهبود دهد.[6]

۳. ساختار نظام اعتبار اجتماعی

اعتبار اجتماعی به لحاظ افراد تحت شمول به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود. یکی نظام مرتبط با اشخاص حقیقی و دوم، نظام مرتبط با اشخاص حقوقی. علیرغم آن‌که نظام مرتبط با اشخاص

---

1 诚信, chengxin

2 “China toughens crackdown on tax crimes in 2023”, *State Council Information Office of the People's Republic of China*, Available HERE.

3 information asymmetry

4 Supra note 7.

5. “An Economic Approach to China's Social Credit System”, *ResearchGate*, Available HERE

6. “China's Corporate Social Credit System” ***By Kendra Schaefer***, *U.S.-China Economic and Security Review Commission*, Available HERE.

حقیقی است که بیشتر مورد توجه قرار گرفته اما این «نظام اعتبار اجتماعی شرکت‌ها»[1] بوده است که وسیع‌تر و جامع‌تر بوده و بر اقتصاد و مشخصا مهار اقتصاد زیرزمینی موثر بوده است.[2] اعتبار اجتماعی شرکت‌ها تقریباً تمام نهادهای حقوقی ثبت‌شده در چین را پوشش می‌دهد و هدف آن نظارت و تنظیم رفتار شرکت‌ها در حوزه‌هایی مانند پرداخت مالیات، رعایت مقررات زیست‌محیطی، ایمنی محصولات و اجرای قراردادهاست.[3] از همین روست که این نوشتار نیز عموما به همین نظم خواهد پرداخت؛ چراکه نظم آن مستقیما مولفه‌های اقتصاد زیرزمینی را مدنظر دارد.

وظیفه اجرا و هماهنگی این نظامات، بر عهده چند نهاد قدرت‌مند دولتی است. در سطح بالا شورای دولتی[4] سیاست‌های کلان را راهبری می‌کند.[5] در سطح اجرایی نیز سه نهاد متولی اجرایی هستند که عبارتند از: اول، کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی[6] که متولی اصلی برنامه‌ریزی اقتصادی در چین لحاظ می‌گردد، مسئولیت هماهنگی کلی این نظام را بر عهده دارد و نیز وظیفه دارد که ضمن مدیریت پلتفرم، داده‌های مرکزی و اجرای سیاست‌های اعتباری در حوزه‌های غیرمالی را مدیریت کند.[7]

دوم، بانک خلق چین[8] که در واقع بانک مرکزی چین است، مسئولیت بخش اعتبار مالی اعتبار اجتماعی را بر عهده دارد و پایگاه داده ملی اعتبار مالی را مدیریت می‌کند.[9]

---

1. Corporate Social Credit System (CSCS)
2. Supra Note 24.
3. Supra Note 24.
4. State Council
5. Supra Note 11.
6 National Development and Reform Commission (NDRC)
7. Supra Note 24.
8. The People's Bank of China (PBOC)
9. Supra Note 24.

سوم دادگاه عالی خلق[1] که عالی‌ترین دادگاه چین است و نقشی مهم در اجرای مجازات‌ها از طریق مدیریت لیست سیاه متخلفان از اجرای احکام دادگاه ایفا می‌کند.[2]

توجه و دخیل کردن این نهادها مؤید همین مطلب است که این پروژه یک مسئله پیچیده حکمرانی است.

۴. نظام کارکردی نظام اعتبار اجتماعی

به طور کلی نظام اعتبار اجتماعی برای مهار اقتصاد زیرزمینی مبتنی بر یک ساختار سه لایه است که شامل موارد ذیل است: اول، تجمیع داده‌ها برای ایجاد شفافیت؛ دوم، ارزیابی رفتار از طریق سیستم لیست‌های سیاه و قرمز؛ سوم، اجرای قدرتمند از طریق تنبیه و پاداش مشترک.

۴،۱. لایه اول، تجمیع داده‌ها، ستون فقرات شفافیت

مهم‌ترین و حیاتی‌ترین بخش نظام اعتبار اجتماعی بسته به توانایی آن در جمع‌آوری، یکپارچه‌سازی و به اشتراک گذاری حجم عظیمی از داده‌ها در مورد بازیگران اقتصادی است. این بخش اولین و مهم‌ترین گام برای شفاف‌سازی فعالیت‌ها و خارج کردن آنها از سایه است. رکن مهم این لایه «شناسه واحد اعتبار اجتماعی»[3] است[4] که یک شناسه ۱۸ رقمی منحصر بفرد است و به هر نهاد قانونی شامل شرکت‌ها، سازمان‌های غیردولتی و نهادهای دولتی که در چین ثبت می‌شود اختصاص داده می‌شود.[5] این شناسه که مانند شناسه My Number عمل می‌کند (در بخش ژاپن به تفصیل به آن پرداخته خواهد شد) به عنوان یک شناسه ملی عمل می‌کند و از این شناسه در تمام پایگاه‌های داده دولتی برای ارجاع به آن نهاد استفاده می‌شود.[6] اهمیت این

1. Supreme People's Court
2. Supra Note 5.
3. Unified Social Credit Code
4. Supra Note 15.
5. Supra Note 24.
6. Supra Note 24.

شناسه در این است که امکان فعالیت ناشناس یا پنهان شدن پشت هویت های متعدد را برای شرکت های ثبت شده از بین می برد. هم چنین هرگونه تخلف، جریمه، مجوز یا سابقه قضایی به این کد واحد متصل می شود و یک پرونده دیجیتال جامع برای هر شرکت ایجاد می شود.[۱]

باید توجه داشت داده هایی که در این پرونده دیجیتال تجمیع می شوند به دو دسته اصلی تقسیم می شوند:

اول، اطلاعات اعتبار عمومی:[۲] این داده ها هسته اصلی نظام را تشکیل می دهند و شامل اطلاعاتی هستند که توسط نهادهای دولتی در حین انجام وظایفشان تولید یا جمع آوری می شوند. این موارد طیف وسیعی از سوابق از جمله امور مرتبط با ثبت شرکت ها، مجوزهای کسب وکار، سوابق پرداخت مالیات، جریمه های اداری، احکام صادره دادگاه ها، سوابق گمرکی، تخلفات زیست محیطی و ایمنی و نیز هرگونه تقدیرنامه یا جایزه رسمی را در بر می گیرد.[۳] این داده ها به عنوان سوابق عینی و رسمی از پایبندی یا عدم پایبندی یک شرکت به قوانین تلقی می شوند.[۴]

دوم، اطلاعات اعتبار بازار[۵]: این دسته شامل اطلاعاتی است که از منابع غیردولتی و بازار به دست می آید. مواردی مانند شکایات ثبت شده مصرف کنندگان، رتبه بندی های انجام شده توسط انجمن های صنعتی و گزارش های رسانه ای در مورد تخلفات شرکت ها در این دسته طبقه بندی می شوند.[۶] اگرچه این بخش اطلاعات نقش کمتری در اعتبار اجتماعی دارد اما پتانسیل آن را دارد که دیدگاه بازار را نیز در ارزیابی اعتبار یک شرکت لحاظ کند؛ مسئله ای که حداقل تا امروز کمتر مورد استفاده و توجه بوده است.

---

1. “China's Corporate Social Credit System”, *U.S. Congress*, Available HERE
2. Public Credit Information (PCI).
3. Supra Note 24.
4. ibid
5. Market Credit Information (MCI).
6. Supra Note 24.

داده‌های یادشده فوق که شامل حجم عظیمی دیتا از ده‌ها وزارتخانه و سازمان دولتی در سطوح ملی و محلی است عموماً در دو سکو یکپارچه می‌شوند[1] و عبارتند از:

اول، «پلتفرم ملی اشتراک‌گذاری اطلاعات اعتباری»[2]: این سکو که توسط کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی مدیریت می‌شود، ستون فقرات داده‌ای نظام اعتبار اجتماعی شرکت‌ها است. این سکو به عنوان یک شبکه پشتیبان عمل می‌کند که داده‌های اعتباری را بین ۴۵ وزارتخانه و نهاد دولتی به اشتراک می‌گذارد و امکان هماهنگی بین سازمانی را فراهم می‌آورد.[3]

دوم، سایت «Credit China»: این وب‌سایت عمومی‌ترین چهره نظام اعتبار اجتماعی است و بخش بزرگی از اطلاعات جمع‌آوری‌شده در پلتفرم ملی اشتراک‌گذاری اطلاعات اعتباری، به ویژه لیست‌های سیاه و قرمز و سوابق تخلفات اداری، از طریق این پلتفرم در دسترس عموم قرار می‌گیرد. فرد یا شرکتی می‌تواند با جستجوی نام یا شناسه واحد اعتبار اجتماعی یک شرکت، به پرونده اعتباری عمومی آن دسترسی پیدا کند. این شفافیت که حتی می‌توان آن را رادیکال دانست، هزینه پنهان‌کردن سوابق منفی را بسیار بالا می‌برد.

۴/۲. لایه دوم، ارزیابی؛ فراتر از امتیاز، تمرکز بر لیست‌های سیاه و قرمز

ارزیابی در نظام اعتبار اجتماعی عمدتاً بر اساس یک سیستم باینری (دودویی) از لیست‌های سیاه و قرمز عمل می‌کند، نه یک امتیاز عددی پیچیده.[4] این رویکرد، ارزیابی را ساده، قابل فهم و متمرکز بر تخلفات مشخص حقوقی و نظارتی می‌کند. در ادامه به بررسی این لایه پرداخته می‌شود و نگاهی به ساختارهای مختلف آن خواهد شد.

1. Supra Note 11.
2. National Credit Information Sharing Platform
3. Supra Note 24.
4. ibid

«لیست‌های سیاه»:[1] این لیست‌ها ابزار اصلی شناسایی و مجازات اشخاص «غیرقابل اعتماد» هستند. شرکت‌ها و افرادی که مرتکب تخلفات جدی و مکرر می‌شوند، در این لیست‌ها قرار می‌گیرند.[2] صدها لیست سیاه رسمی در سطوح ملی و محلی وجود دارد که هر کدام به حوزه خاصی اختصاص دارند. مهم‌ترین این لیست‌ها از قرار ذیل هستند:

لیست سیاه متخلفان از اجرای احکام دادگاه:[3] این لیست که توسط دادگاه عالی خلق تهیه و مدیریت می‌شود، شامل افراد و شرکت‌هایی است که از اجرای احکام قطعی دادگاه‌ها (معمولاً پرداخت بدهی) خودداری می‌کنند.[4]

۱. لیست سیاه متخلفان مالیاتی جدی:[5] این لیست توسط اداره امور مالیاتی دولت تهیه می‌شود و شامل شرکت‌هایی است که مرتکب فرار مالیاتی یا سایر تخلفات عمده مالیاتی شده‌اند.[6]

۲. سایر لیست‌های سیاه موضوعی: وزارتخانه‌ها و سازمان‌های نظارتی مختلف، لیست‌های سیاه خود را برای تخلفات در حوزه‌هایی مانند ایمنی مواد غذایی، آلودگی زیست محیطی، نقض قوانین کار، و تولید کالاهای تقلبی ایجاد کرده‌اند.[7]

لیست‌های قرمز:[8] این لیست‌ها که نقطه مقابل لیست‌های سیاه قرار دارند، برای تشویق و پاداش دادن به رفتار نمونه طراحی شده‌اند.[9] شرکت‌هایی که سابقه پایبندی عالی به قوانین دارند، در این لیست‌ها قرار می‌گیرند. مهم‌ترین نمونه، مالیات‌دهندگان درجه A است که

---

1. Blacklists
2. Supra Note 40.
3. Judgment Defaulter Blacklist
4. Supra Note 5.
5. Seriously Dishonest Taxpayer Blacklist
6. Supra Note 40.
7. Supra Note 24.
8. Redlists
9. “The Chinese Social Credit System: What to Know as a Business Owner”, Velocity Global, Available HERE.

توسط سازمان مالیات چین منتشر می‌شود و حضور در آن مزایای قابل توجهی[۱] را برای شرکت‌ها به همراه دارد.[۲]

۴,۳. لایه سوم، اجرا، قدرت تنبیه و پاداش مشترک

قدرتمندترین و نوآورانه‌ترین بخش نظام اعتبار اجتماعی، کیفیت اجرایی آن است. کارکرد اصلی این نظام که به نام «سیستم مشترک پاداش و تنبیه»[۳] شناخته می‌شود، این است که حصول اطمینان کند که نتایج مثبت یا منفیِ رتبه اعتباری اشخاص، در تمام حوزه‌ها تاثیر داشته باشد و نه فقط در یک بخش.[۴] این سیستم اثری چندبرابری[۵] در هزینه‌ها و منافع ایجاد می‌کند که محاسبات اقتصادی را برای همه بازیگران بازار به نحوی بنیادین تغییر می‌دهد. در یک نظام کلاسیک شرکتی که مرتکب فرار مالیاتی می‌شود، تنها با اداره مالیات و مجازات‌های مربوط به آن (مانند جریمه نقدی یا حسابرسی) سروکار دارد. پیامدهای این تخلف در همان حوزه باقی می‌ماند. اما نظام اعتبار اجتماعی این مرزهای بوروکراتیک را از بین می‌برد.

نظام تنبیه مشترک:[۶] این سیستم بر اساس یادداشت‌های تفاهم بین ده‌ها سازمان دولتی عمل می‌کند.[۷] طبق این توافقات، زمانی که یک شرکت توسط یک سازمان (مثلاً اداره مالیات) در لیست سیاه قرار می‌گیرد، این اطلاعات به طور خودکار از طریق پلتفرم ملی

---

۱. برخی از این مزایا عبارتند از: بازپرداخت سریع مالیات بر ارزش افزوده، تسهیلات در دریافت فاکتورهای رسمی (که در نظام مالیاتی چین حیاتی است) به صورت یک جا برای چند ماه، در حالی که برای دیگران به صورت محدود و ماهانه است، کاهش بازرسی‌ها و ممیزی‌ها، رویه‌های اداری و مالیاتی ساده‌شده، دسترسی آسان‌تر به وام‌های بانکی و تسهیلات اعتباری، قرارگرفتن در اولویت در قراردادهای دولتی و مناقصه‌ها و افزایش اعتبار و شهرت عمومی.

2. Supra Note 5.
3. Joint System of Punishments and Rewards
4. Supra Note 24.
5. multiplier effect
6. Joint Punishment
7. “The Messy Truth About Social Credit”, Shazeda Ahmed, School of Information of UC Berkeley, Available HERE

اشتراک‌گذاری اطلاعات اعتباری با سایر سازمان‌ها به اشتراک گذاشته می‌شود و آنها موظف می‌شوند تا مجموعه‌ای از مجازات‌های از پیش تعیین‌شده را علیه آن شرکت اعمال کنند.[1] به مثالی در این مورد توجه کنید. فرض کنید شرکت الف به علت تخلفات مکرر مالیاتی خود در لیست سیاه سازمان مالیات قرار می‌گیرد. این شرکت به محض ورود به لیست سیاه این سازمان با پیامدهای ذیل به صورت هم‌زمان مواجه خواهد شد:

- گمرک: نرخ بازرسی محموله‌های وارداتی و صادراتی آن به شدت افزایش می‌یابد.
- بانک‌ها: دسترسی آن به وام‌های جدید محدود یا قطع می‌شود و شرایط اعتباری آن سخت‌تر می‌شود.
- نهادهای دولتی: از شرکت در مناقصات دولتی و دریافت یارانه‌ها محروم می‌شود.
- مقامات نظارتی: مجوزهای کسب‌وکار آن ممکن است با محدودیت مواجه شوند یا تمدید نشوند.

این آبشار مجازات‌ها، هزینه یک تخلف واحد را به شدت افزایش می‌دهد. نظام اعتبار اجتماعی شعار معروفی دارد که می‌گوید «یک بار بی‌اعتمادی، همه‌جا محدودیت»[2] که در همین لایه نمود می‌یابد.[3] همین امر باعث می‌شود که ریسک مشارکت در فعالیت‌های اقتصاد زیرزمینی، حتی در مقیاس کوچک، به طور غیرقابل قبولی بالا برود.

نظام پاداش مشترک:[4] این نظام دقیقا مخالف نظام تنبیه مشترک عمل می‌کند. حضور در یک لیست قرمز سبب خواهد شد تا مزایایی فراتر از همان حوزه به شخص تعلق گیرد. به عنوان مثال، یک شرکت مالیات دهنده درجه A، نه تنها از فرآیندهای مالیاتی سریع‌تر و ساده‌تر برخوردار می‌شود، بلکه به طور خودکار واجد شرایط تسهیلات گمرکی (مانند

---

1. "China's Corporate Social Credit System: The Dawn of Surveillance State Capitalism?.",Lin, Lauren Yu-Hsin, and Curtis J. Milhaupt.,Cambridge's The China Quarterly 256 (2023): 835-853. Available HERE.

2. Once untrustworthy, always restricted.

3. Once Untrustworthy, Always Restricted": China's Social Credit System." Berkeley Economic Review, Available HERE.

4. Joint RewardsSystem

ترخیص سریع کالا)، دسترسی آسان‌تر به وام های بانکی با بهره پایین، و اولویت در دریافت مجوزهای دولتی می‌شود.[1] این سیستم پاداش، یک انگیزه اقتصادی قدرتمند برای شرکت‌ها ایجاد می‌کند تا نه تنها از تخلف اجتناب کنند، بلکه برای کسب اعتبار مثبت و دستیابی به مزایای آن، فعالانه تلاش کنند.

این سه لایه یک حلقه بازخورد قدرتمند ایجاد می‌کنند: داده‌ها شفافیت می‌آورند، ارزیابی‌ها رفتار را دسته‌بندی می‌کنند، و سیستم تنبیه و پاداش مشترک، این ارزیابی‌ها را به پیامدهای اقتصادی واقعی و سنگین تبدیل می‌کند. این معماری، ابزار اصلی دولت چین برای مقابله با اقتصاد زیرزمینی است.

۵. مهار کسب‌وکارهای ثبت‌نشده و غیررسمی

نظام اعتبار اجتماعی به طور مستقیم و غیرمستقیم، عرصه را برای فعالیت کسب‌وکارهای ثبت‌نشده و غیررسمی تنگ می‌کند. این کار از طریق ایجاد نوعی فشار سیستماتیک[2] انجام می‌شود که توسط خود بازار به اجرا در می‌آید. هنگامی که کسب‌وکار ثبت‌نشده وجود دارد، فاقد شناسه واحد اعتبار اجتماعی است و نتیجتا پرونده اعتباری رسمی ندارد.[3] این امر، معاملات با آن شرکت را به یک ریسک غیرقابل محاسبه برای شرکای تجاری بالقوه تبدیل می‌کند. از سوی دیگر، نظام اعتبار اجتماعی شرکت‌ها، شرکت‌های رسمی را تشویق (و گاهی ملزم) می‌کنند که اعتبار شرکای تجاری، تأمین‌کنندگان و مشتریان خود را قبل از معامله بررسی کنند.[4] معامله با

1. Sutherland, Michael D. China's Corporate Social Credit System. CRS Report No. IF11342. Congressional Research Service, Available HERE
2. Formalization Squeeze
3. Supra Note 58.
4. Supra Note 66.

یک شرکت ثبت نشده یا شرکتی که در لیست سیاه قرار دارد، موجب لطمه به اعتبار خود شرکت معامله‌کننده خواهد شد و امتیاز آن را کاهش می‌دهد.[1]

این ریسک باعث می‌شود که شرکت‌های رسمی و بزرگ، برای حفظ اعتبار خود، از معامله با بازیگران غیررسمی و ثبت‌نشده خودداری کنند. در نتیجه، کسب‌وکارهای غیررسمی به تدریج از زنجیره‌های تأمین رسمی، قراردادهای بزرگ و دسترسی به بازارهای قانونی محروم می‌شوند. این مکانیزم، که توسط منطق اقتصادی خود بازار به پیش می‌رود، یک فشار قدرتمند برای رسمی شدن ایجاد می‌کند. کسب‌وکارهای غیررسمی با یک انتخاب حیاتی روبرو می‌شوند و یا بایستی فرایند ثبت را طی کنند، شناسه یکتا دریافت کرده و وارد اقتصاد رسمی (و در نتیجه، نظام مالیاتی) شوند، یا با انزوا و عدم امکان رشد مواجه می‌شوند.

یکی از دلایل اصلی رونق بازارهای مالی غیررسمی در چین، فقدان اطلاعات اعتباری قابل اتکا برای بخش بزرگی از جمعیت و کسب‌وکارها بوده است.[2] نظام اعتبار اجتماعی با ایجاد یک سیستم جدید برای ارزیابی اعتبار و افزایش شدید پیامدهای خودداری از بازپرداخت بدهی‌ها در موعد مقرر، مستقیماً این مشکل را هدف قرار می‌دهد.

وثیقه اعتباری:[3] ساختار نظام اعتبار اجتماعی با ثبت و عمومی کردن سوابق یک شرکت در زمینه‌هایی مانند پرداخت به موقع مالیات، اجرای احکام دادگاه و رعایت مقررات، اعتبار قابل تأییدی برای آن شرکت ایجاد می‌کند.[4] سابقه خوب در پلتفرم Credit China یا قرار گرفتن در لیست قرمز «مالیات‌دهندگان درجه A»، خود نوعی وثیقه اعتباری قلمداد می‌شود و یک کسب‌وکار کوچک که فاقد دارایی لازم برای وثیقه گذاشتن است، اکنون می‌تواند با ارائه سابقه اعتباری مثبت خود به بانک‌های رسمی، قابلیت اعتماد و ریسک پایین خود را اثبات کند و به

1. Supra Note 58.
2. Supra Note 7.
3. Reputational Collateral
4. Supra Note 24.

وام هایی با شرایط بسیار بهتر از بازارهای غیررسمی دست یابد.[1] این نظام با ایجاد یک جایگزین رسمی، شفاف و ارزان‌تر، تقاضا برای تأمین مالی غیررسمی و پرریسک را به شدت کاهش می‌دهد و فعالیت‌های اعتباری را از سایه به اقتصاد رسمی منتقل می‌کند.

ابزاری برای مقابله با خودداری از باز پرداخت بدهی‌ها: برای مقابله با این مسئله که در حال گسترش در چین بود، دادگاه عالی خلق از لیست سیاه متخلفان از اجرای احکام دادگاه به عنوان یک ابزار قدرتمند استفاده می‌کند. افرادی که نامشان در این لیست قرار می‌گیرد، با مجازات‌های اجتماعی و اقتصادی شدیدی روبرو می‌شوند که زندگی روزمره و فعالیت تجاری آنها را مختل می‌کند. این مجازات‌ها شامل ممنوعیت سفر با هواپیما و قطارهای سریع‌السیر، ممنوعیت اقامت در هتل‌های لوکس، عدم امکان ثبت‌نام فرزندان در مدارس خصوصی، و محدودیت در خرید املاک و مستغلات است.[2] این تنبیه‌ها که حتی از رسانه‌ها و بیلبوردهای عمومی هم اعلام می‌شوند، باز پرداخت بدهی‌ها را از یک مسئله صرفاً مالی به یک بحران حیثیتی و اجتماعی تبدیل کرده و فشار عظیمی برای پایبندی به احکام قضایی ایجاد می‌کند.

۶. تقویت اجرای مقررات

اقتصاد زیرزمینی تنها به فرار مالیاتی و فعالیت غیررسمی محدود نمی‌شود و شامل عدم رعایت گسترده مقررات جزئی نیز هست. نظام اعتبار اجتماعی با رویکردهای خود، به این معضل نیز رسیدگی می‌کند. یکی از ابزارهای آن که پیش‌تر مورد بررسی قرار گرفت، لیست‌های سیاه تخصصی هستند. هر نهاد نظارتی، لیست سیاه مخصوص به خود را دارد. مثلا اداره نظارت بر بازار چین شرکت‌های متخلف در زمینه ایمنی محصولات و تبلیغات دروغین را در لیست سیاه قرار می‌دهد یا وزارت محیط زیست، آلایندگان بزرگ را لیست می‌کند. این لیست‌های سیاه،

1. Supra Note 58.

2. Supra Note 5.

لیست‌های سیاه تخصصی هستند و به تنظیم‌کنندگان اجازه می‌دهند تا فشار را دقیقاً در نقاطی که تخلفات شایع‌تر و خطرناک‌تر است، متمرکز کنند. مثلا شرکتی که در لیست سیاه زیست‌محیطی قرار می‌گیرد، با افزایش شدید بازرسی‌ها، عدم تمدید مجوزهای زیست‌محیطی، و محدودیت در دسترسی به بازار مواجه می‌شود.[1] پس از این مرحله، سیستم تنبیه مشترک، فشارهای جزئی را چندبرابر می‌کند و به تمام فعالیت‌های آن شرکت تعمیم می‌دهد و شرکت متخلف را از همه جهات تحت فشار قرار می‌دهد. این رویکرد، شرکت‌ها را مجبور می‌کند تا از منطقه خاکستری مقررات خارج شوند و به پایبندی کامل به مقررات روی آورند، زیرا هزینه عدم رعایت مقررات ولو در یک حوزه تخصصی و جزئی، می‌تواند بقای کل کسب‌وکار را به خطر اندازد.

۷. پیامدهای ثانویه اقتصادی و چالش‌های نظام اعتبار اجتماعی

تأثیر نظام اعتبار اجتماعی بر اقتصاد زیرزمینی چین فراتر از نتایج مستقیم و مورد انتظار بوده است. مهم‌ترین نکته آن تغییر روش‌های بازی در اقتصاد چین بوده که این مسئله موجب مسائلی شده که مختصرا در ادامه به آن پرداخته خواهد شد:

۱. یکی از نگرانی‌های جدی به ویژه در مورد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط این بوده است که ترس از قرار گرفتن در لیست سیاه به دلیل یک شکست تجاری یا یک اشتباه غیرعمدی، ممکن است فرهنگ نوآوری و ریسک‌پذیری را سرکوب کند.[2] در محیطی که هر تخلفی، هرچند جزئی، می‌تواند پیامدهای سنگین و بلندمدت داشته باشد،

---

1. Supra Note 58.

2. "Does the social credit system construction reduce enterprises' overinvestment? Gao, Yuanyuan, et al. quasi-natural experimental evidence from China." Humanities and Social Sciences Communications, vol. 11, no. 238, 2024, Available HERE.

شرکت‌ها ممکن است رویکردی محافظه‌کارانه اتخاذ کنند و از ورود به بازارهای جدید یا سرمایه‌گذاری‌های پرریسک که لازمه رشد اقتصادی هستند، خودداری ورزند. این مسئله بخصوص ممکن است برای استارتاپ‌های نوپا که انطباق کمتری با مقررات پیچیده دارند سبب بروز مشکلاتی عدیده شود.[۱]

۲. **تغییر شکل بازارهای سیاه: هر نظام پایشی سبب می‌شود تا برخی افراد به دنبال روش‌هایی برای گذر از آن باشند.** نظام اعتبار اجتماعی نیز از این قاعده مستثنی نیست. برخی شواهد در مورد بازار چین از ایجاد و ظهور یک بازار سیاه اعتباری حکایت دارد که در آن، شرکت‌ها و افراد می‌توانند با پرداخت پول، خدماتی برای دستکاری سوابق اعتباری خود یا حذف نامشان از لیست‌های سیاه دریافت کنند.[۲] دولت چین برای مقابله با سرگرفتن این بازار سیاه اقدام به ارائه نظامی به نام «ترمیم اعتبار»[۳] کرده که به موجب آن، اشخاص با گذراندن دوره‌های آموزشی و پرداخت جریمه اعتبار خود را ترمیم کنند. هرچند سهولت نسبی این فرآیندهای ترمیمی خود مورد انتقاد قرار گرفته است، زیرا ممکن است اثر بازدارندگی مجازات‌ها را تضعیف کند.[۴]

شفافیت و چالش‌های اجرایی: نظام اعتبار اجتماعی با چالش‌های قابل توجهی روبروست. این نظام همچنان بسیار پراکنده[۵] است و هماهنگی بین نهادهای مختلف با کندی صورت می‌گیرد.[۶] حتی گفته شده که هنوز بعضا الگوریتم‌های مورد استفاده برای ارزیابی، به ویژه در

---

1. Myers, Margaret, and Guillermo Garcia Montenegro. "China's Social Credit System: Implications for Latin American Businesses." The Dialogue, 30 Oct. 2019, Available HERE
2. "China's Social Credit System: Black Market and Inequalities.", Wu, Shang-Su, and Gulizar Haciyakupoglu, The Interpreter, Lowy Institute, Available HERE.
3. credit repair
4. How Chinese Companies Are Getting Off Social Credit Blacklists." Sixth Tone, Available HERE
5. fragmented
6. Supra Note 17.

طرح های آزمایشی خصوصی، شفاف نیستند و احتمال خطا، سوگیری یا دستکاری داده ها وجود دارد.[۱] علاوه بر این، بخش بزرگی از فرآیندهای جمع‌آوری و ثبت داده ها هنوز به صورت دستی و توسط بازرسان انسانی انجام می شود که راه را برای نفوذ و فساد سنتی باز می‌گذارد.[۲]

جمع‌بندی

در مجموع، نظام اعتبار اجتماعی چین نشان‌دهنده یک تغییر پارادایم در حکمرانی اقتصادی است و مشخصا توانسته تا نمایانگر تلاشی بی‌سابقه از سوی یک دولت برای استفاده از فراداده‌ها و فناوری اطلاعات نه فقط برای نظارت، بلکه به عنوان ابزاری کارآمد برای ساختن نهادهای بازار، مهندسی اعتماد و اعمال انطباق با قوانین و مبارزه با اقتصاد زیرزمینی در مقیاسی است که پیش از این قابل تصور نبود. شواهد حاکی از آن است که اژدهای پنهان اقتصاد زیرزمینی اکنون با ابزار جدید و قدرتمندی برای مهار خود روبرو شده است و آینده تعامل بین این نظام در حال تکامل و اقتصاد زیرزمینی پویا، چشم‌انداز اقتصادی چین را در سال های آینده شکل خواهد داد.

1. Haciyakupoglu, Gulizar. "China’s Social Credit System: Current Status, Role of Data and Surveillance, and Influence Outside of China." NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Available HERE
2. Supra Note 17.

فصل دوم: ژاپن و مقابله با اقتصاد زیرزمینی؛ سامانه شماره انفرادی

ژاپن در راستای اهداف مختلفی از جمله مقابله با اقتصاد زیرزمینی، مدرن‌سازی عملکردهای اداری و ساختن زیربناهای جامعه دیجیتال و نیز تقویت مقررات و نظارت‌های مالیاتی بر مشاغل غیررسمی، در سال ۲۰۱۶ نظامی به نام «شماره انفرادی»[1] (یا سامانه مای نامبر) که در ژاپن به نام سیستم کوجین بانگو شناخته می‌شود معرفی کرد که عبارت از پروژه‌ای با مقاصدی مختلف از جمله مبارزه با اقتصاد زیرزمینی و شفاف‌سازی دارایی‌ها و در نتیجه، نظام مالیاتی بود.

این سامانه، یک شماره شناسایی ۱۲ رقمی منحصربه‌فرد به هر ساکن ژاپن، با هدف ساده‌سازی تعاملات بین شهروندان، کسب‌وکارها و دولت اختصاص می‌دهد.

این نظام که یکی از مهم‌ترین پروژه‌های زیرساخت عمومی در تاریخ معاصر این کشور به شمار می‌رود و به عنوان سنگ بنای تحول اقتصاد دیجیتال در ژاپن ارزیابی می‌شود، ابتدائا با براوردهای مثبتی از سوی دولت ژاپن برای کارا ساختن نظام مالیاتی و اداری و حتی عادلانه ساختن مالیات‌ها قدم مهمی بود، در حوزه تاثیر اقتصادی به موضوعی پیچیده و چندوجهی

1. My Number, マイナンバー

تبدیل شد که در راستای هدف این تحقیق، به بخش مالیاتی آن و کیفیت تاثیر آن بر مبارزه با اقتصاد زیرزمینی پرداخته می‌شود.

۱. پیشینه

نظام شماره انفرادی، اولین سامانه موجود در ژاپن نبود. این سامانه حاصل دهه‌های متمادی بحث و گفتگو، تلاش‌های گسترده زیرساختی و نیز آزمون و خطا در سامانه‌های مشابه پیشین بود. این سامانه پس از سامانه‌ای دیگر با نام «شبکه ثبت احوال پایه»[1] ایجاد شد که اثر آن، کاهش مسائل و چالش‌های سیاسی و اجتماعی احتمالی نسبت به سامانه شماره انفرادی بود.

شبکه ثبت احوال پایه یا «جوکی نت» که در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد، سیستمی بود که کدهای شناسایی ۱۱ رقمی منحصربه‌فرد را در صورت درخواست شخص صادر می‌کرد[2]. این سامانه که به نوعی مشابه سامانه ثنا[3] در ایران است، به نوعی سامانه شناسایی رسمی برای افرادی بود که گواهینامه رانندگی نداشتند یا نیاز به طی رویه‌هایی مانند درخواست گذرنامه یا کپی از اسناد رسمی خانواده داشتند.[4] در سال ۲۰۰۳ دولت اقدام به ارائه کارت‌های فیزیکی به نام «جوکی کارت» کرد و در واقع این کارت‌ها به همان شبکه مذکور متصل بودند.[5] ابتدائا «جوکی-نت» با مقاومت قابل توجه عمومی و سیاسی مواجه شد. ایده یک پایگاه داده متمرکز دولتی بسیار نامحبوب بنظر می‌آمد و ترس از نظارت دولتی و سوءاستفاده از داده‌ها را دامن می‌زد و صدالبته که همواره سامانه‌های این چنینی همواره به عنوان نظاماتی ظالمانه شناخته شده و

---

1. Jūmin Kihon Daichō Nettowāku
2. “You’ll probably need one, but just what is it? My Number in Japan” Available HERE
3. سامانه ثناکه نام آن مخفف «ثبت نام الکترونیکی» است، سامانه‌ای است که از طریق آن ابلاغ اوراق قضایی صورت می‌گیرد.
4. همان
5. همان

بخصوص هنگامی که نظام مالیاتی را شفاف می‌کنند بیشتر مورد حمله قرار می‌گیرند. در سال ۲۰۰۸ میلادی اما و پس از مخالفت گسترده شهروندان، احزاب سیاسی و حتی مسئولین تمام استان‌ها، دادگاه عالی ژاپن سیستم «جوکی-نت» را منطبق با قانون اساسی اعلام کرد.[1]

مسئله مهم دیگر که در ایجاد این سامانه نقش بسزایی ایفا کرد، بحران سوابق بازنشستگی در سال ۲۰۰۷ بود. در این سال مشخص شد که حذفیات و خطاهای گسترده‌ای در اطلاعات و سوابق پرداخت‌های بازنشستگی عمومی وجود دارد و سوابق بسیاری از شهروندان به دلیل مسائلی مانند تغییر نام پس از ازدواج یا اشتباهات ساده در ورود داده‌ها، از بین رفته یا به درستی مدیریت نشده بود و این امر موجب سوءاستفاده‌ها و اشتباهات بسیاری شده بود. این بحران موجب برجسته شدن ناکارآمدی‌های عمیق و خطرات سیستم‌های داده‌ای جدا از هم و با مدیریت ضعیف در داخل دولت شد. همین مسئله به عنوان سنگ بنای استدلال دولت ژاپن برای ایجاد مجدد یک نظام فراگیر شد که ضمن نظارت بر امور اقتصادی و مالیاتی، مزایای تامین اجتماعی که برای جامعه سالخورده ژاپن بسیار حائز اهمیت است را به میان بکشد و اطمینان دهد که با نظام یکپارچه، مسائل مرتبط با مدیریت و پرداخت تامین اجتماعی حل می‌شود.

این نیاز اداری در سال ۲۰۱۲ به واقعیتی سیاسی تبدیل شد و حزب حاکم دموکراتیک ژاپن (DPJ) به توافقی با احزاب مخالف لیبرال دموکرات (LDP) و کومیتو بر سر بسته‌ای از اصلاحات یکپارچه تأمین اجتماعی و مالیاتی دست یافت.[2] این توافق ضمن آن که شامل تعهدی برای افزایش مالیات بر مصرف ملی برای تأمین بودجه پایدار برای تأمین اجتماعی بود، اتخاذ یک سیستم شماره‌گذاری ملی جدید را الزامی کرد. این اجماع سیاسی، پروژه را از یک ابزار اداری

---

1. همان

2. “Japan's New “My Number” ID Numbering System:Will it be able to balance privacy and the public interest?”, Available HERE.

صرف به یک ستون کلیدی در معماری سیاست مالی و اجتماعی ژاپن ارتقا داد.[۱] در ادامه و در سال ۲۰۱۲، قانونی با عنوان «قانون استفاده از شماره‌ها برای شناسایی یک فرد خاص در رویه‌های اداری» تصویب شد که بعدا به عنوان قانون «شماره انفرادی» شناخته شد.[۲] این قانون موجب شد که روند اجرایی سامانه شماره انفرادی آغاز شود، در پایان ۲۰۱۵ روند اطلاع رسانی آغاز شده و سامانه مذکور رسما در ۲۰۱۶ به اجرا درآمد و استفاده از آن در رویه‌های مالیاتی، تأمین اجتماعی و واکنش به بلایا آغاز شد.

۲. سامانه شماره انفرادی چگونه عمل می‌کند؟

سامانه «شماره انفرادی» بر سه بخش به‌هم‌پیوسته استوار شده است: اول، شماره منحصر بفرد؛ دوم، کارت فیزیکی اختیاری که به عنوان کلید عملکردهای دیجیتال سیستم عمل می‌کند و سوم، سامانه برخط برای خدمات شهروندی.

اول، شماره انفرادی: یک شناسه ۱۲ رقمی منحصر به‌فرد و مادام‌العمر که به هر ساکن ثبت‌شده در ژاپن اختصاص داده می‌شود. این شماره شامل شهروندان ژاپنی و همچنین اتباع خارجی است که کارت اقامت دارند و قصد دارند بیش از سه ماه بمانند.[3] این شماره دائمی است؛ حتی اگر فردی تبعه ژاپن نباشد، نقل مکان کند یا ژاپن را ترک کرده و بعداً بازگردد، همان شماره دوباره به او اختصاص داده می‌شود.[۴] ایضا این شماره بر اساس کد ثبت احوال ۱۱ رقمی موجود از سیستم «جوکی-نت» تولید می‌شود، اما الگوریتم به‌گونه‌ای طراحی شده که کد اصلی از «شماره

---

۱. همان

2. “Japan's My Number program (マイナンバー法) gets independent Data Protection Authority Commissioner in early 2014” Available HERE.

3. “Everything you need to know about the My Number system in Japan - Go! Go!” Available HERE.

4. “Top Questions About Japan's My Number System Answered”, Available HERE.

انفرادی» قابل مهندسی معکوس نیست، که یک لایه امنیتی فراهم می‌کند.[۱] خود شماره اطلاعات شخصی حساس محسوب می‌شود و استفاده از آن توسط اشخاص غیرمجاز به شدت توسط قانون ممنوع است.[۲]

دوم، کارت شماره انفرادی: در حالی که شماره به طور خودکار اختصاص داده می‌شود، رابط اصلی برای تعامل شهروندان با سیستم دیجیتال، کارت «مای نامبر» (با عنوان «کارت شماره انفرادی») است. این کارت، کارتی همانند کارت‌های شناسایی است که روی کارت عکس دارنده، نام، آدرس، تاریخ تولد و جنسیت و در پشت آن شماره ۱۲ رقمی «شماره انفرادی» قرار دارد.[۳] ویژگی کلیدی آن یک تراشه IC تعبیه‌شده است که گواهی‌های دیجیتال را برای دو هدف اصلی در خود دارد: «گواهی شناسایی امضای دارنده» که برای امضای دیجیتالی اسناد الکترونیکی (مانند اظهارنامه‌های مالیاتی الکترونیکی) استفاده می‌شود و «گواهی شناسایی کاربر» که برای ورود امن به خدمات آنلاین استفاده می‌شود.[۴] این عملکرد دوگانه به کارت اجازه می‌دهد تا به عنوان یک شناسه رسمی با اطمینان بالا برای تأیید هویت آنلاین و آفلاین عمل کند، یک سند واحد که می‌تواند هم نیاز به ارائه «شماره انفرادی» و هم اثبات هویت را برآورده کند.[۵] با این حال، ماهیت داوطلبانه صدور کارت فیزیکی برای اشخاص، یک چالش اساسی در پذیرش ایجاد کرد. بدون کارت، شهروندان نمی‌توانستند به مجموعه کامل خدمات دیجیتال دسترسی پیدا کنند، به این معنی که دولت نمی‌توانست دسترسی جهانی به پلتفرم دیجیتال جدید خود را مفروض بداند. این شکاف بین شماره‌ای که به طور جهانی اختصاص داده شده و کارتی که به صورت

1. “FAQs: About My Number | Digital Agency” Available HERE.
2. “6 advantages of the Individual Number Card - マイナンバーカード”, Available HERE.
3. ibid
4. ibid
5. “My Number Card in Japan Explained”, Available HERE.

داوطلبانه دریافت می‌شود، به یک وضعیت خاص بخصوص در زمینه اهداف اقتصادی اصلی برای پروژه تبدیل شد.

سوم، ماینا‌پورتال: «ماینا‌پورتال» دروازه آنلاین امن و دولتی به اکوسیستم «شماره انفرادی» است که برای کسانی که کارت «شماره انفرادی» دارند قابل دسترسی است.[1] این سامانه به عنوان یک داشبورد متمرکز برای شهروندان عمل می‌کند تا رابطه خود را با دولت مدیریت کنند. از طریق این پورتال، ساکنان می‌توانند عملکردهای مختلفی را انجام دهند، از جمله: بررسی اطلاعات شخصی که سازمان های دولتی مختلف درباره آنها دارند (مانند سوابق مالیاتی و بازنشستگی)؛ مشاهده گزارش نحوه و زمان تبادل اطلاعات آنها بین سازمان‌ها؛ دریافت اعلان‌های رسمی از دولت و درخواست آنلاین برای فهرستی قابل توجه از خدمات عمومی، مانند مزایای مراقبت از کودک یا ثبت تغییر آدرس.[2] مزیت ملموس این سامانه، سهل بودن سیستم است و رویه هایی را که زمانی مبتنی بر کاغذ و حضوری بودند به تعاملات دیجیتال تبدیل شده‌اند.

۳. مدیریت اقتصادی از طریق سامانه شناسه یکتا

دولت ژاپن سه هدف اصلی را برای سیستم «شماره انفرادی» بیان کرده است و آن را به عنوان پروژه‌ای طراحی کرده که اساساً عملکرد دولت و رابطه آن با مردم را بهبود بخشد. این اهداف عبارتنداز: کارایی اداری، عدالت اجتماعی و راحتی عمومی.

کارایی اداری: یک هدف اصلی، ساده‌سازی بوروکراسی پیچیده و مبتنی بر کاغذ ژاپن است.[3] این سیستم طوری طراحی شده است که «زمان و تلاش مورد نیاز سازمان‌های اداری

1. “My Number”: Portal to a Digital Society | Nippon.com”, Available HERE.
2. “About My Number System | Digital Agency”, Available HERE.
3. ibid

ملی، دولت‌های محلی و سایر سازمان‌ها» را برای کارهایی مانند بررسی، انتقال و ورود اطلاعات «به شدت کاهش دهد.[۱] این امر از طریق مکانیزمی به نام «هماهنگی اطلاعات» به دست می‌آید، که در آن نهادهای اداری می‌توانند داده‌های لازم را از طریق یک شبکه اختصاصی به صورت امن تبادل کنند و نیاز شهروندان به جابجایی اسناد از یک اداره دولتی به اداره دیگر را از بین ببرند.[۲] با کاهش فرآیندهای زائد و حذف تکرار وظایف، این سیستم قصد دارد کل دستگاه اداری را کارآمدتر کند.[۳]

دومین هدف بزرگ، افزایش عدالت و شفافیت به ویژه در حوزه‌های مالیاتی و تأمین اجتماعی است. با ایجاد یک پیوند قابل اعتماد بین یک فرد و سوابق مختلف او (درآمد، افراد تحت تکفل، مزایای دریافتی)، این سیستم به مقامات مالیاتی اجازه داد تا درآمد مشمولان مالیات را با دقت بیشتری ارزیابی کرده و از فرار مالیاتی جلوگیری کنند. این مسئله به طور مشخص برای کسانی بیشترین کارایی را داشت که منابع درآمدی متعددی داشتند.[۴] به طور همزمان، این سیستم به آژانس‌های تأمین اجتماعی این امکان را می‌دهد تا از پرداخت‌های جعلی یا اشتباه، مانند پرداخت بیش از حد یا تکراری مزایا جلوگیری کنند و نیز حمایتی دقیق از کسانی که واقعاً به آن نیاز دارند صورت بگیرد.[۵] این مسئله مشخصا کمک شایانی به رفع روندهای منجر به بحران سال ۲۰۰۷ شد.

1. “Social Security and Tax Number System”, Available HERE

2. Supra Note 19

3. “My Number System: Essential Information for Residents in Japan”, Available HERE.

4. “Japan's Attempts to Digitalise Government: An Introduction of “My Number” System in Reforming Public Management”, Available HERE.

5. Supra Note 8.

بهبود زندگی روزمره ساکنان با ساده‌سازی تعاملات آنها با دولت از دیگر مسائل مهم این پروژه بوده است.[1] این جنبه، بیشترین ارتباط را با شهروندان دارد. کارت «شماره انفرادی» طیف وسیعی از خدمات راحت را امکان‌پذیر می‌کند، از درخواست‌های آنلاین از طریق «ماینا پورتال» گرفته تا امکان دریافت گواهی‌های رسمی در فروشگاه‌های رفاهی محلی.[2] با تجمیع عملکردهایی که قبلاً توسط اسناد جداگانه انجام می‌شد، مانند کارت بیمه درمانی و بعدا اسنادی مانند گواهینامه رانندگی، این سیستم تلاش کرد تا تعداد کارت‌هایی را که شهروندان باید حمل کنند کاهش داده و زندگی آنها را ساده‌تر کند.[3] این بخش از پروژه برای ارائه مزایای ملموس و روزمره طراحی شد و دولت اداری را کمتر طاقت‌فرسا و برای مردم قابل دسترس‌تر کرد.

۴. ضرورت تحول دیجیتال و بهره‌وری ملی در اقتصاد کلان

در حالی که اهداف اولیه سیستم «شماره انفرادی» ریشه در اصلاحات اداری داشت، اهمیت اقتصادی آن و نقش آن به عنوان یک بازوی اجرایی برای تحول دیجیتال ملی ژاپن پررنگ‌تر شد. در کشوری که با چالش‌های جمعیتی عمیق و رکود مداوم بهره‌وری دست و پنجه نرم می‌کند، دیجیتالی‌سازی دولت و جامعه صرفاً یک موضوع راحتی نیست بلکه ضرورتی انکارنشدنی است. تکامل این سیستم از یک ابزار اداری تخصصی به یک ستون اصلی استراتژی ملی با پاندمی کرونا تسریع شد که ناکارآمدی‌های ریشه‌دار را آشکار کرد و هزینه‌های عدم آمادگی دیجیتال را برجسته نمود.

به عنوان نمونه، در حالی که دولت‌ها در سراسر جهان برای پرداخت کمک‌های نقدی اضطراری به شهروندان و کسب‌وکارها به سرعت عمل کردند، در ژاپن ماه‌ها طول کشید تا

1. Supra Note 17.
2. Suora Note 16
3. “What is Japan My Number Card?”, Available HERE.

روندهای دست و پاگیر طی شوند و پرداختی‌ها آغاز شوند.[1] نخست وزیر وقت ژاپن بعدها اشاره کرده بود که همین مدت طولانی باعث شده بود تا نتایج عقب‌ماندگی دیجیتالی و بروکراسی مبتنی بر کاغذ را لمس کند.[2]

مسائل دیگر و مشابه مانند عدم توانایی و ضعف بازدهی در سیستم شماره انفرادی، منجر به تأسیس آژانس دیجیتال در سپتامبر ۲۰۲۱ شد که یک نهاد دولتی جدید بود و وظیفه داشت تا نظام بروکراتیک دولتی را اولا تسهیل کند و ثانیا با متحدکردن خدمات دولتی و اتصال برخی از سامانه‌ها به یکدیگر، ساختن یک دولت دیجیتال تاب‌آورتر و پاسخگوتر هموارتر شود. سیستم «شماره انفرادی» هم چنان به عنوان یک عنصر بنیادین در این دوره به کار رفت. این بار اما با تاکیدی بیشتر بر مسائل مالیاتی-اقتصادی و مسائل مرتبط با بیمه.

سامانه شناسه یکتا و مقابله با فشار اقتصادی ناشی از جمعیت سالخورده ژاپن

فوریت تحول دیجیتال ژاپن با چالش‌های جمعیتی شدید آن تشدید شد. اقتصاد این کشور با فشارهای ساختاری بلندمدت یک جمعیت به سرعت سالخورده و نیروی کار همزمان در حال کاهش روبرو است. پیش‌بینی شده که نیروی کار ژاپن تا ۲۰۴۰ به میزان ۲۰ درصد کاهش یابد، در حالی که جمعیت رو به رشد سالمندان فشار فزاینده‌ای بر سیستم‌های تأمین اجتماعی و مراقبت‌های بهداشتی وارد می‌کند.[3] در این زمینه، بهبود بهره‌وری و کارایی خدمات عمومی برای حفظ ثبات اقتصادی و کیفیت زندگی امری حیاتی است.

1. “Can the New Digital Agency Transform Japan into a Tech-Savvy Society?”, Available HERE.
2. ibid
3. “Economic Impact Report”, Available HERE.

تحول دیجیتال، با سیستم «شماره انفرادی» به عنوان عنصر بنیادین آن، به عنوان یک پاسخ استراتژیک کلیدی به این فشارهای جمعیتی قرار گرفت.[۱] این مسئله با ادغام کارت «شماره انفرادی» با سیستم‌های بهداشت و درمان و بازنشستگی اهمیتی مضاعف یافت. به عنوان مثال، ساده‌سازی پذیرش بیمار در بیمارستان‌ها یا ماشینی شدن برخی کارهای اداری مربوط به بازنشستگی، بخشی از سامانه شماره انفرادی شدند.

نمونه دیگر از اهمیت این سامانه، متجلی در طرح موسوم به «جامعه ۵,۰» ژاپن است که به دنبال ایجاد جامعه‌ای فوق هوشمند از طریق یکپارچه‌سازی فضای سایبری و فیزیکی است.[۲] اصل بنیادین این چشم‌انداز، استفاده مؤثر از داده‌ها است و حاصل شدن این مهم به پلتفرم‌های بنیادینی مانند «شماره انفرادی» بستگی دارد که اشتراک‌گذاری داده‌ها میان نهادهای مختلف به صورت امن را تضمین می‌نماید.[۳] برخی تحقیقات نشان داده‌اند که تأثیر مثبت خدمات عمومی دیجیتال بر رضایت شهروندان، به اندازه تأثیر استفاده عمومی از اینترنت بوده است[۴] که این امر زمینه‌ای برای افزایش کارایی اقتصادی و رفاه عمومی است.[۵]

در این حوزه، سامانه «شماره انفرادی» به عنوان یک تسهیل‌گر، دیجیتالی‌سازی را به بخش خصوصی تحمیل می‌کند. الزام حقوقی همه شرکت‌ها به مدیریت شماره‌های «شماره انفرادی» کارمندان خود برای شفافیت مالیاتی و تأمین اجتماعی، مستلزم اتخاذ سیستم‌های دیجیتال مدرن و امن برای مدیریت منابع انسانی و نظامات حقوق و دستمزد است. این الزام قانونی، به ویژه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط را که ممکن است در حاشیه اقتصاد رسمی و با

1. ibid
2. Riding the Wave of Digital Transformation: Insights from Japan's Journey - World Bank Documents and Reports, Avaiable HERE.
3. “A Nation's Drive Towards a Data-first Digital Society Future”, Japan Insight, Available HERE.
4. “Nomura Research Institute Announces New Economic Indicators ...”, Available HERE.
5. ibid

سیستم‌های غیردیجیتال فعالیت کنند، وادار به مدرن‌سازی و اتخاذ سیستم‌های حقوق و دستمزد شفاف و قابل ردیابی می‌کند. این فرآیند الزام به رسمی‌سازی، فضای موجود برای پرداخت‌های زیرمیزی و اشتغال غیررسمی را به شدت محدود می‌سازد و از آنجا که داده‌های سامانه «شماره انفرادی» به عنوان «اطلاعات شخصی حساس» طبقه‌بندی شده و مجازات‌های شدیدی برای نشت آن در نظر گرفته شده، شرکت‌ها مجبور به سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های امنیتی داده قوی می‌شوند.[1] وزارت اقتصاد، تجارت و صنعت ژاپن در هشداری اعلام کرده که کسب‌وکارها در صورت عدم نوسازی سیستم‌های IT قدیمی خود، با خطر از دست دادن سالانه ۱۲ تریلیون ین مواجه هستند.[2] همین مسئله باعث می‌شود تا لبه‌های اقتصاد زیرزمینی به میزان قابل توجهی کاهش یابد.

یکی از توجیهات اصلی برای سیستم «شماره انفرادی» همواره پتانسیل آن برای ایجاد دستاوردهای قابل توجه در کارایی در اداره عمومی ژاپن بوده است. چشم‌انداز، دولتی ساده‌سازی‌شده است که در آن داده‌ها به طور یکپارچه بین سازمان‌ها جریان دارند، کاغذبازی‌های زائد حذف می‌شوند و خدمات با سرعت و راحتی بیشتری به شهروندان ارائه می‌شوند. ملموس‌ترین و شناخته‌شده‌ترین مزایای اقتصادی سیستم «شماره انفرادی» مستقیماً از طریق مجموعه‌ای از خدمات جدید و راحت به شهروندان ارائه شده است. این خدمات با صرفه‌جویی میلیون‌ها ساعت از وقت افراد و کاهش هزینه‌ها و ناراحتی‌های مرتبط با رویه‌های بوروکراتیک سنتی، ارزش ایجاد می‌کنند. این امر به طور مؤثری یک «اقتصاد سهل» را بر روی عملکردهای اداری دولت ایجاد کرده است.

---

1. “Japan's My Number: Is Your Company Ready?”, Startup Overseas, Available HERE.

2. “Can Japan navigate digital transformation in time?”, The World Economic Forum, Available HERE.

بارزترین نمونه این امر، سرویس «صدور در فروشگاه رفاهی» است. دارندگان کارت «شماره انفرادی» می‌توانند انواع اسناد رسمی از جمله کپی سوابق اقامت، گواهی ثبت مهر، و گواهی‌های مختلف مالیاتی را در کیوسک‌های چندکاره واقع در حدود ۵۵،۰۰۰ فروشگاه رفاهی و سوپرمارکت در سراسر ژاپن چاپ کنند.[۱] استفاده از این سرویس که در تمام ساعات و ایام سال ممکن است، در اوت ۲۰۲۲، بیش از ۵۰ درصد افزایش یافت که نشان‌دهنده میل عامه برای تسهیل مسائل دولتی به این صورت است[۲]

ساکنان با استفاده از کارت «شماره انفرادی» خود، می‌توانند با احراز امن هویت‌شان، درخواست صدور گذرنامه بدهند، برای مزایای فرزندان خود اقدام کنند، کودکان را در مهدکودک ثبت‌نام کنند یا یک کسب‌وکار را ثبت کنند. همه اینها از طریق کامپیوتر خانگی یا گوشی هوشمندشان انجام می‌شود[۳] و هر تراکنش آنلاین به معنای یک سفر صرفه‌جویی‌شده به یک اداره دولتی است که مستقیماً هزینه‌های سفر و زمان دوری از کار یا فعالیت‌های دیگر را برای شهروند کاهش می‌دهد.

اقدام دیگر در راستای شفافیت مالی شهروندان و دولت، ثبت حساب دریافت پول عمومی بود. این امر به شهروندان اجازه می‌دهد تا به صورت داوطلبانه یک حساب بانکی واحد را برای دریافت مزایا و سایر پرداخت‌ها در دولت ثبت کنند.[۴] این عملکرد به ظاهر ساده پیامدهای اقتصادی قابل توجهی دارد، زیرا توزیع انبوه وجوه را ساده‌سازی می‌کند. این سیستم به‌عنوان پاسخی مستقیم به توزیع آشفته وکند پرداخت‌های کمکی ۱۰۰،۰۰۰ ینی در دوره

1. Supra Note 16

2. “Digital Agency Activity Report September 2022 - August 2023”, Available HERE.

3. ibid

4. Supra Note 19.

کرونا طراحی شد تا اطمینان حاصل شود که حمایت‌های دولتی آینده با سرعت و کارآمدی به لحاظ زمانی به مردم برسد.[۱]

۶. شفافیت مالیاتی و مبارزه با فرار مالیاتی

تأثیر اقتصادی سیستم «شماره انفرادی» فراتر از کارایی اداری عمومی بود و اثرات مشخصی را در بخش‌های کلیدی اقتصاد ژاپن ایجاد کرد. با ارائه یک هویت دیجیتال یکپارچه، این سیستم در شکل‌دهی مجدد فرآیندها و ایجاد فرصت‌های جدید در مالیات، مراقبت‌های بهداشتی و خدمات مالی نقشی مستقیم داشته است. مشخصا بدیهی‌ترین چالش در این حوزه نیز پاسخ‌دهی مناسب به مسائل و نگرانی‌های مرتبط با حفظ حریم خصوصی و حفظ امنیت اطلاعات شهروندان بود که با طرح‌هایی مانند «امتیازات ماینا»[۲] این مهم حاصل و اعتماد عمومی جامعه با شاخص‌هایی فراگیر و روشن جلب شد.

سیستم «شماره انفرادی» به عنوان ابزاری قدرتمند برای افزایش انطباق و نوگرایی ساختاری در مدیریت مالیات عمل کرده است. یکی از اعمال قابل توجه در این حوزه این بود که به آژانس ملی مالیات (NTA) اجازه داد تا با پیوند دادن شماره انفرادی هر مالیات‌دهنده به اطلاعات شخصی، منابع درآمدی و سوابق مالیاتی‌ای که توسط نهادهای مختلف نگهداری می‌شود،[۳] اطلاعات شخص تجمیع شده و تصویری دقیق و جامع از وضعیت مالی او ایجاد کند.[۴] هم‌گرا شدن این اطلاعات سبب می‌شد تا در مقابله با فرار مالیاتی در میان افرادی که به عنوان صاحبان مشاغل یا خوداشتغالان شناخته می‌شوند و نیز افرادی که کسب‌وکارهای جانبی دارند و درآمدشان از طرق سنتی قابل رهگیری نیست

1. “Issues with the My Number System Exposed by COVID-19 Measures”, Available HERE.

2. Myna Points Project

3. “Japan Tax Number / My Number System - A summary guide”, Tax in Japan, Available HERE.

4. ibid

تاثیر بسزایی داشته است.[1] تطبیق دقیق‌تر داده‌ها موجب افزایش نرخ عدالت‌محور این سامانه را ترویج کرده و منجر به شفافیت کلی نظام مالیاتی می‌شود.

یکی دیگر از نکات مهم برای مالیات دهنده در کارت «شماره انفرادی» آن بود که فرآیند ثبت اظهارنامه را ساده می‌کرد. این کارت جزء کلیدی سیستم e-Tax دولت است که امکان ثبت آنلاین امن را فراهم کرده و نیاز به ارسال های کاغذی را کاهش داد. این امر مزایای قابل توجهی از نظر راحتی و کارایی برای افراد و کسب وکارها به همراه داشت و علاوه بر کمک به فرایند الکترونیک خدمات دولتی موجب شد تا نرخ ثبت اظهارنامه ها افزایش یافته و در نتیجه در نهایت موجب افزایش نرخ سرانه مالیاتی شد.

یک مسئله مهم دیگر در حوزه مالیات، پتانسیل سیستم برای ارائه رسید مالیاتی به جای اظهارنامه مالیاتی است که در این نظام، به‌جای آن که فرد اموال و تراکنش‌ها و اسباب موجب مالیات را اظهار کند، توسط دولت محاسبه و ارائه می‌شود و گویی یک اظهارنامه از پیش پر شده به شهروند ارائه می‌شود؛ مسئله‌ای که مشابه آن در نظام مالیاتی برخی کشورهای اسکاندیناوی انجام شده است. نظام برخط این سامانه به نحوی طراحی شده که بتواند داده‌های مالی شخص مانند اطلاعات درآمد از کارفرمایان، داده‌های سود و سهام از مؤسسات مالی، و اطلاعات کسورات از شرکت‌های بیمه و امثالهم را در یک مکان جمع‌آوری کند.[2] با بهره‌برداری از این دسترسی متمرکز به داده‌ها، این سامانه می‌تواند بخش‌های بزرگی از اظهارنامه مالیاتی سالانه یک شهروند را به طور خودکار پر کند. نقش مالیات‌دهنده سپس از ورود داده به تأیید ساده و ارسال تغییر می‌یابد.[3] چنین نظامی به طور چشمگیری زمان، هزینه و پیچیدگی مرتبط با انطباق مالیاتی را برای میلیون‌ها نفر کاهش می‌دهد و احتمالا یک دستاورد

1. “What is the 'My Number Act' in Japan?”, Semiconductor Packaging News, Available HERE.

2. “Digitization Bringing Change to Tax Administration”, RIETI, Available HERE.

3 .ibid

بهره‌وری بزرگ برای اقتصاد محسوب می‌شود، هرچند چالش‌های خاص خود را به همراه خواهد داشت اما در مبارزه با بخش‌های نهان اقتصاد که عموما توسط شهروندان پنهان می‌شود نقشی بسزا ایفا می‌کند.

تأثیر این سیستم به دنیای شرکت‌ها نیز گسترش می‌یابد. این سامانه شماره‌های شرکتی منحصر به فردی را برای استفاده در مدیریت مالیاتی به کسب‌وکارها اختصاص می‌دهد.[1] علاوه بر این، همه کارفرمایان قانوناً موظفند شماره‌های «شماره انفرادی» کارمندان خود را جمع‌آوری کرده و آنها را در اسناد مرتبط با مالیات گزارش دهند که این سامانه را مستقیماً در فرآیندهای حقوق و دستمزد و منابع انسانی شرکت‌ها ادغام می‌کند.[2]

۷. مراقبت‌های بهداشتی: اثرات اقتصادی ادغام کارت بیمه درمانی

تصمیم دولت برای حذف تدریجی کارت‌های بیمه درمانی کاغذی سنتی و ادغام آنها در سامانه «شماره انفرادی» یکی از مهم‌ترین کاربردهای این سامانه بوده است.[3] این سیاست، از اواخر سال ۲۰۲۴ به طور کامل اجرا شد و هدف آن دیجیتالی کردن اطلاعات و ایجاد کارایی قابل ملاحظه برای بیماران، ارائه‌دهندگان خدمات و کل نظام درمانی کشور بوده است. اجرایی شدن این سامانه موجب خواهد شد تا امور مالی نظام درمانی کاملا شفاف باشد و جابجایی اموال به روش‌های غیررسمی مانند زیرمیزی و امثال آن کنترل شود.[4]

---

1. “National Tax Agency Report”, National Tax Agency of Japan, Available HERE.
2. ibid
3. “Why is modernizing Japan so darn tough?”, Available HERE.
4. “Japan's My Number Card System Goes Forward: What to Know”,Available HERE.

در موسسات پزشکی و داروخانه های مجهز به کارت خوان های اختصاصی، بیماران از کارت «شماره انفرادی» خود برای ثبت ورود به نوبت هایشان استفاده می‌کنند.[۱] به محض دریافت نوبت، چندین فرآیند به صورت خودکار برای بیمار فعال می شود. اول واجد شرایط بودن بیمه درمانی بیمار را تأیید می‌کند، سپس بررسی های دستی را حذف کرده و نیز خطر استفاده از کارت نامعتبر را کاهش می‌دهد.[۲] مهم‌تر از آن، با رضایت بیمار، سامانه به ارائه‌دهنده مراقبت‌های بهداشتی اجازه می‌دهد به مجموعه‌ای از داده‌های پزشکی ارزشمند، از جمله تاریخچه داروهای تجویز شده بیمار، درمان های پزشکی گذشته و نتایج معاینات بهداشتی خاص دسترسی پیدا کند.[۳]

این قابلیت اشتراک‌گذاری داده ها مزایای اقتصادی مستقیمی به همراه دارد. برای بیماران، منجر به مراقبت پزشکی بهتر و ایمن‌تر می شود. با دسترسی به تاریخچه کامل دارویی، پزشکان و داروسازان می‌توانند از تجویز داروهای متضاد یا تکرار درمان‌ها، که یک مشکل رایج و پرهزینه در یک سیستم پراکنده است، اجتناب کنند.[۴] طبیعتا و در ادامه روندهای مذکور، مراحل مالی نیز مستثنی نیستند و ساده‌تر طی خواهند شد. بر اساس یک نظام تعریف‌شده درون همین سامانه، یک سقف ماهانه برای هزینه های پزشکی پرداختی توسط بیمار بر اساس درآمد وجود دارد. پیش‌تر، بیماران اغلب مجبور بودند کل مبلغ را پیشاپیش پرداخت کنند و سپس با ارائه مدارک درخواست باز پرداخت مبلغ را از سوی دولت کنند اما در سامانه شناسه یکتا، سامانه به طور خودکار سقف پرداخت مشترک بیمار را در پیشخوان محاسبه می‌کند، به

1. “Use of health insurance card in My Number Card”, Digital Agency,Available HERE.
2. “A My Number Card system powered by AI-technology is being used ...”, , https://en.aide.osaka.jp/2022063001/
3. FAQ: Using the My Number Card as the Health Insurance Certificate | Digital Agency, , https://www.digital.go.jp/en/policies/mynumber/faq-insurance-card
4. ibid

این معنی که آنها نیازی به پرداخت‌های پیشاپیش ندارند.[1] علاوه بر این، حتی زمانی که فرد شغل خود را تغییر می‌دهد یا نقل مکان می‌کند و اطلاعات یا حتی سطح درآمدی او تغییر می‌کند، تغییرات لازم به صورت برخط و بدون نیاز به وجود بروکراسی اداری انجام شده و اطلاعات شخص نیز محفوظ باقی می‌مانند.

با وجود این مزایای واضح، این انتقال با چالش‌هایی روبرو بوده است. راه‌اندازی زیرساخت کارت‌خوان در کلینیک‌ها و بیمارستان‌ها در ابتدا کند بود و بیماران نمی‌توانستند از این سرویس استفاده کنند و ارائه دهندگان انگیزه کمی برای نصب تجهیزات داشتند. پذیرش عمومی برای استفاده در مراقبت‌های بهداشتی نیز عقب مانده است؛ یک نظرسنجی در اواخر سال ۲۰۲۲ نشان داد که تنها بخش کوچکی از دارندگان کارت، حتی اگر فرآیند ثبت‌نام را تکمیل کرده باشند، واقعاً از کارت خود در یک مرکز پزشکی استفاده کرده‌اند.[2]

۷٫۱. دیجیتالی کردن خدمات مالی و بیمه

در بخش مالی، کارت «شماره انفرادی» ابزاری قدرتمند برای شناسایی و امنیت است که فرآیندها را برای مؤسسات معتبر ساده کرده و فرصت‌هایی را برای شرکت‌های جدید فین‌تک ایجاد می‌کند. عملکرد اصلی آن این است که به عنوان یک سند شناسایی رسمی واحد و با اطمینان بالا برای رویه‌هایی مانند افتتاح حساب بانکی یا انجام سایر معاملات مالی عمل کند.[3] این امر فرآیند «شناسایی مشتریرا برای بانک‌ها و سایر شرکت‌های مالی ساده می‌کند و پیچیدگی‌های اداری و زمان مورد نیاز برای تأیید هویت را کاهش می‌دهد.[4] وجود یک روش قابل

1. Supra Note 55.

2. “Only Fraction of Japanese Residents Use My Number ID Card for Health Insurance”, Available HERE.

3. “Top Questions about Japan's My Number System Answered”, Available HERE.

4. Supra Note 19.

اعتماد برای احراز هویت، به مؤسسات مالی کمک می‌کند تا با مقررات سختگیرانه مبارزه با پولشویی مطابقت داشته باشند.

تأثیر این سیستم بر صنعت بیمه پتانسیل آینده بسیار بزرگی دارد. ادغام داده‌های بهداشتی، همانطور که در بالا توضیح داده شد، یک منبع داده جدید و ارزشمند ایجاد می‌کند. با رضایت کاربر، شرکت‌های بیمه می‌توانند از این اطلاعات دیجیتال در مورد معاینات پزشکی، نسخه‌ها و درمان‌های گذشته برای تحول در نظام سلامت استفاده کنند.

یک مزیت دیگر سامانه مذکور، احراز هویت الکترونیکی تعبیه‌شده در سامانه است که امکان ورود امن به پلتفرم‌های بانکداری و سایر امور بانکی آنلاین را فراهم می‌کند. فراتر از این عملکردهای اصلی، دولت دو سیستم متمایز برای پیوند دادن «شماره انفرادی» به حساب‌های بانکی ایجاد کرده است. اولین مورد، ثبت «حساب دریافت پول عمومی» است که برای توزیع کارآمد مزایای دولتی طراحی شده است.[1] دومین مورد، «سیستم شماره‌گذاری حساب سپرده» است، یک برنامه داوطلبانه که در آن افراد می‌توانند «شماره انفرادی» خود را به حساب‌های بانکی مختلف خود پیوند دهند. این سیستم دوم برای دسترسی دولت نیست، بلکه برای کمک به افراد یا وراث آنها در مکان‌یابی دارایی‌های منقول و غیرمنقول اشخاص است و به عنوان مثال در موارد ارث یا حوادث غیرمترقبه مورد استفاده قرار می‌گیرد.[2]

پیشرفت این برنامه‌ها تحقق مرحله‌ای ارزش اقتصادی را نشان می‌دهد. مرحله اولیه، که بر مالیات و امور مالی متمرکز بود، عمدتاً از شماره برای تطبیق داده‌ها در پس‌زمینه برای بهبود انطباق استفاده می‌کرد. مرحله دوم، که بر مراقبت‌های بهداشتی متمرکز است، در مورد استفاده از کارت فیزیکی به عنوان یک توکن برای کارایی در پیش‌زمینه و نقطه ارائه خدمات است. مرحله سوم و امیدوارکننده‌ترین مرحله از نظر اقتصادی، که شامل بیمه و فین‌تک

1. ibid

2. ibid

پیشرفته است، به بهره‌برداری از کل اکوسیستم داده‌ای ایجاد شده توسط سیستم بستگی خواهد داشت. این تکامل از یک سیستم شماره‌گذاری ساده به یک ابزار تراکنشی و در نهایت به یک پلتفرم داده، مسیری را نشان می‌دهد که در آن مزایای اقتصادی به تدریج پیچیده‌تر و به طور بالقوه بسیار بزرگ‌تر می‌شوند.

جمع بندی

سامانه «شماره انفرادی» ژاپن، نه فقط یک بهینه‌سازی اداری، بلکه یک بازمهندسی بنیادین در حکمرانی اقتصادی و سلاحی استراتژیک علیه اقتصاد زیرزمینی است. این سامانه با تزریق یک هویت دیجیتال یکپارچه به شریان‌های اقتصاد، تلاشی جامع برای آن است که با در هم شکستن جزایر منزوی داده‌ها و شفاف‌سازی نظام مالیاتی، دیگر هیچ گوشه تاریکی برای فرار مالیاتی و فعالیت‌های غیررسمی باقی نگذارد. بررسی شواهد نشان می‌دهد که اقتصاد زیرزمینی ژاپن که سال‌ها در لابیرنت بوروکراسی کاغذی و پیچیدگی‌های نظام تأمین اجتماعی پنهان شده بود، اکنون با مکانیزم قدرتمند و فراگیری برای رصد و انطباق اجباری مواجه شده است. این سیستم با وادار کردن کسب‌وکارهای کوچک به مدرن‌سازی و دیجیتالی کردن پرداخت‌ها، عملاً فضای تنفس اقتصاد غیررسمی را تنگ‌تر می‌کند. آینده تعامل این ابزار نظارتی در حال تکامل با خلاقیت‌های اقتصاد زیرزمینی، نه تنها سرنوشت نظام مالیاتی، بلکه توانایی ژاپن برای ساختن یک جامعه شفاف و کارآمد را رقم خواهد زد.

QUICK
ANSWER

دفترهای خاکستری

این دفتر ها برای پاسخ علمیِ سریع، مختصر و دقیق به مسئله‌ها و نیازهایی تهیهَ و تولید می شود که در حین فعالیت مرکز ملی فضای مجازی و سایر دستگاه ها پیش آمده و به بررسی دقیق و در عین حال سریع نیاز دارند.

پژوهشگاه
فضای مجازی